Է. ՏԱՐԻ — ՇԱԲԱԹ 18 ՄԱՅԻՍ 1902 — Թիւ 417

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բուլկարիոյ համար
տարեկան 12 Ֆր.
վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի
համար տարեկան 15 »
վեցամսեայ 8 »

Ռուսիայի համար
Տարեկան 3 ռ.
վեցամսեայ 1.50 »

Յայտարարութեան տողը առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսի համար 20 սանթիմ. Երկրին յայտարարութեան համար 20 ...

Վառնայի համար հատը 10 սանթիմ

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ եւ դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին.

Редакция на вѣстникъ «Шаржумъ» Варна

Redaction du journal «Charjoum» Varna (Bulgarie)

Արտասահմանի համար հատը)(20 ՍԱՆԹԻՄ)(

Բուլկարիոյ համար հատը ≍ 15 ՍԱՆԹԻՄ ≍

Դրութիւնք ետ չեն տրուիր

BESTELLT 5 6 02
Mechitharis

«ՇԱՐԺՈՒՄ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԵԼ

ԿՈՎԿԱՍԻ ԴԱՏԸ

(Շար. նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Մարդը գիշատիչ գազաններից ամենագիշատիչն է. «մեծամասնութիւն» կոչուած գազանը միշտ գիշատում է «փոքրամասնութիւն» անզօր էակին. սա կեանքի գոյութեան կռուի հին ական անողոք օրէնքն է. բոլոր ժամանակներում, բոլոր դէպքերում մեծամասնութիւնը ոտնակոխ է արել եւ ոտնակոխ անում փոքրամասնութեան շահերը, իրաւունքները, եւ ռուսական "լայն հոգին" բռնութեան այս օրէնքին հակառակ թէ դէմ գնայ, ուրեմն ծագում է շահերի խնդիր, այնտեղ «լայն հոգին» լռում է, ռուսական պարլամէնտը չէ կարող ճնշել մեզ, որովհետեւ ինչ կարող են անել Կովկասի մի քանի տասնեակ պատգամաւորները ուրիշ հարիւրաւոր պատգամաւորների դէմ, նոյնը ինչ որ անում են գերմանական Ռայխստագում լեհական պատգամաւորները, այսինքն ոչինչ: Մեր պատգամաւորները ստիպուած կը լինեն միայն անզօր հանդիսատեսներ լինել, թէ ինչպէս ոտնակոխ են լինում Կովկասի շահերը, էլ չենք խօսում այն տեխնիկական անյարմարութիւնների մասին, որ կը ներկայացնի Կովկասի համար այդպիսի կեդրոնական կառավարութիւնը: Մենք չենք կարող բաւականանալ ռուսական սահմանադրութեամբ, այլ մեր ծրագրում պիտի գնենք իբրեւ գրական եւ անվիճելի պահանջ ԿՈՎԿԱՍԸ ԿՈՎԿԱՍՑԻՆԵՐԻՆ, Կովկասը ինքնավար անկախ կառավարութիւն պիտի ունենայ, այլապէս մենք ոտնակոխ կը լինենք, կուլ կը գնանք, եւ ով որ Կովկասի անկախութեան դէմ է, նա մեր Կովկասցիների թշնամին է, նա գիտակցաբար թէ անգիտակցօրէն մեր կորուստն է ցանկանում. Կովկասի ազգութիւնները իրենց ներքին ազգային հարցերը ինքնուրոյն վարելով պիտի կազմեն մի ընդհանուր կովկասեան դաշնակցական պետութիւն իր ինքնակալ կառավարութեամբ, պարլամենտով եւն. իսկ այդ կովկասեան պետութիւնը իբրեւ ինքնուրոյն մի դաշնակից կը մտնի ընդհանուր Ռուսաստան կոչուած կազմի մէջ: Ուրիշ կերպ անհնար է. կրկնում ենք, պաշտպանել Ռուսաստանի բոլոր խայտաճամուկ ազգութիւնների իրաւունքները: Ահա այս տեսակ սահմանադրութիւնը պիտի լինի Կովկասի բանւոր դասակարգի առաջին յաղթութեան նպատակակէտը, որան պիտի ձգտի նա իր կռուի հնչաւորութեան, իր վերջնական նպատակին աւելի շուտ հասնելու համար: Մեզ կարող են պատասխանել, թէ այդ ձեւ մանրամասնութիւնից ամենամեծ օգուտը կստանան բուրժուաները անկասկած. նոյնպէս ինչպէս եւ ընդհանուր ռուսական սահմանադրութիւնից. բայց այդ չէ նշանակում, որ այս պահանջը բուրժուական է. սա պատմական է. յեղափոխութեան մէջ մի անհրաժեշտ էտապ է, որին սոցիալ—դեմոկրատ բանւորը պիտի ձգտի ոչ թէ իբրեւ նպատակի, այլ լոկ միջոցի իր գլխաւոր նպատակը իրագործելու: Հոգ չէ, որ բուրժուան էլ այս բաներում իր շահերը ունի, եւ եթէ բաւականաչափ հասկացողութիւն ունենայ կ'աջակցի բանւորին իր այս ձգտման մէջ, ինչպէս Եւրոպայի բուրժուա ազատամիտները աջակցեցին բանւորներին սահմանադրութիւն ստանալ: Ցատկումներ մենք չենք կարող անել, պատմութիւնը երբէք ոստումներ չէ անում, այլ պիտի ընթանանք զարգացման տրամաբանական հետեւողական ճանապարհով, իսկ այդ ճանապարհը նախ եւ առաջ ուժեղացնելու է մեր թշնամի բուրժուաներին, մանաւանդ մեզ մօտ Կովկասում, որը իր բնական հանքային եւ այլ հարստութիւնների շնորհիւ կոչուած է մօտ ապագայում դառնալ զուտ արդիւնաբերական ինդուստրիական մի երկիր, այժմ իսկ արդիւնաբերութիւնը աճում է այնպան վիթխարի քայլերով, որ անանկ կառավարութիւնը չէ կարողանում հաղորդակցութեան ճանապարհներով ոչ թէ միայն աջակցել, այլ նոյն իսկ հասնել այդ զարգացման խուլից:

Մեր բանւորական դասակարգի ծրագիրը, ձգտումը պարզ է ուրեմն, դրա հետ միասին պարզ է եւ մեր ինտելիգենցիայի դերը, այն է մտնել մեր բանւորների մէջ, զարթեցնել նրանց մէջ դասակարգային ինքնագիտակցութիւնը, կռուի անհրաժեշտութիւնը, վառ պահել նրա մէջ ազգային գաղափարը, աջակցել ընդհանուր Կովկասի բանւորների միացմանը ի մի դաշնակցութիւն, որը Կովկասի անկախութեան ճանապարհով ձգտի իր վերջնական ազատութեանը, իր այդ կռուի մէջ ձեռք ձեռքի տալով Ռուսաստանի իր բոլոր եղբայրակիցներին՝ բանւորներին, ոգեւորելով ազատութեան գաղափարի համար եւ միւս ճնշուած դասակարգները:

Ժամանակը թանգ է, յաղթութիւնը ապահով. յառա՛ջ ուրեմն.

Ա. Բռունցքեան

24 Ապրիլ 1902
Ցիւրիխ

ՕՐԷ ՕՐ

Վա՜յ մեզ, վա՛յ մեզ, վա՜յ մեզ, գոչեցինք, կը գոչենք ու թերեւս գոչենք շատ երկար ալ, եթէ այս կորստաբեր ընթացքը շարունակենք դեռ—իսկ կուզեմ ձեռքերնիս ծալլելով օտարին օգնութեան և աջակցութեան սպասել մարդկայնութեամբ, որպէսզի «Մարդասէր!! Եւրոպան» գայ ու մեզ փրկէ, ազատէ... և դեռ ըսէք ինչ որ կարելի է ըսել:

Բրիտանական կայսրութիւն մը Նիագարը կուլ տալէ վեր՝ չամչցաւ երեսնուս պոռալ եթէ իմ մարտանակերը Արարատայ գագաթները չեն կրնար բարձրանալ, թէպէտեւ քիչ մը վերջը ձիերն ալ չալկած մինչեւ Քիմպըրլէյի ադամանդի հանքերուն մէջ մտաւ: Սրիկայ և ստորնութեան ու վատութեան տիպար համարուող Վիլհէլմ մը, գնաց Սուլթանին ձեռքը պագաւ քանի մը շքանշանի սիրոյն և քիչ մը հող չորթելու ենչով: Բայց ինչ բրաւ Ամերիկան, Նոր Աշխարհը. քանի մը կտոր ոսկոր նետեց տուֆեներու, և յետոյ երթալ բարոյի ըսելով ճամբանիս տուաւ, այնուհետեւ մեր ակռայ աչքերով այդ խոշոր մարդը դիտելու:

Տարիներ գլորեցան, ու Քուպան ըմբոստացաւ, Ֆիլիպեանները գլուխ բարձրացուցին, և կրկին Ամերիկան եղաւ առաջ նետուող այդ բարերար գործը ստանձնելու, ցուցնելու թէ որքան որ ալ կարմիր ստաններու երկրին մէջ կը գտնուի, կրկին ունի բարեսիրական զգացում դէպի տառապող մարդկութիւնը, և թէ իր օգնութիւնը երբէք չը պակսար:

Իսկ այսօ՞ր... այդ գթասիրական մակարդակը աւելի բարձր պահելու համար, որուն չը կրցան հասնիլ դարեր առաջ լուսաւորուած Եւրոպական տէրութիւններ, երեք չորս տարուան մաքառումներէ ու պայմաններէ վերջ, մեծ մասամբ Նախագահ Րուզվէլթի միջամտութեամբ, Ամերիկացիք կը պատրաստին թողուլ Քուպան իրեն լիագոր իրաւասութեան ներքեւ, կնքելով այն Քուպայի հանրապետութեան:

Անգլիական թերթեր կը հաղորդեն թէ ապրիլ 20ին իր Անկախութեան տարեդարձը կատարեր են շքեղ թափորով մը. ամբողջ մայրաքաղաքը՝ Հավանա՝ թնդացնելով ցնծութեան աղաղակներով:

„Ամբողջ քաղաքը զարդարուած էր դեղեցկօրէն և փողոցներն ու պատուհանները մարդկային դէմքերու հոծ պանդուած մ'էր: Կրօէ անգլիական օրաթերթ մը: Ժէնէրալ Վուտ, Միացեալ Նահանգաց կողմէ կարգուած կառավարիչը, ինք անձամբ պալատի տանիքին վրայ ելլելով իջեցուցած է Ամերիկեան դրօշը և Քուպայինը բարձրացուցած, այնուհետեւ կարդալով կարգ մը հրովարտակներ և վերջ ի վերջոյ Նախագահ Րուզվէլթի մէկ օրհներգական նամակը՝ որուն մէջ կը մաղթէ նորնոր հանրապետութեան օրհնութիւններ, յաջողութիւն, բարգաւաճում, Ազատութիւն և անխախտ բարեկամութիւն:

Ապա, երեկոյեան մօտ, քաղաքի հրապարակին վրայ բարձրացուցած են Ազատութեան Ցուցակն մը, ի յիշատակ այդ պանծալի և անմոռանալի օրուան: Ամերիկեան նաւերը ալ հեռացած են Քուպայի եզերքէն:

Մեր ալ մայթանքները, ուրեմն՝ թո՛ղ ապրին լուսաւորեալ մարդակուլները և օրինակ առնեն Նոր Աշխարհէն:

⁂

Իսկ Պօէրներուն խնդիրը. ա՜հ, հոդ կարծես մարդ սրտի ճմլում մը կզգայ, երբ այդ դժբաղդ էակներուն կուգայ կարգը: Մօտահրէջէ զատ առիւծ կոչուող Բրիտանիան երկու երկար տարիներու ապիկար ընդհմադրումէ մը վերջ, այսօր ալ անամօթաբար

խաղաղութեան խօսք կընէ բլեզ պօէրին։ Երբեմն թերթերը մեծ յոյսեր կը ներշնչէին այդ մասին, սակայն վերջերս այդ ակնկալութիւնը տակաւ առ տակաւ պօտանալ սկսած է։

Կրկին պօէրն է որ միահամանութեամբ կը մերժէ այդ կանանց առաջարկը, որոշելով կամ անկախութիւնը վերստանալ և կամ գլխովին ջնջուիլ երկրի երեսէն, գոնէ մինչեւ այժմ կատարուած դիւցազնութիւններուն վրայ աղտ մը չի բերելու ու իրենց սուրբ անունը չարատաւորելու, չը պղծելու համար։

Կան սարսափէ բռնուածներ ալ, թերեւս չոչ հարուստներէն ոմանք շուտով խաղաղութիւն կուզեն հաստատել, հանգիստ կեանք վարելու և իրենց շահերը չը վնասելու, բայց այդպէս չը խորհիր ճշմարիտ հայրենասէր ու Ազատութեան յարգը ճանչցող մարտիկ պօէրը, որ պարագլուխ ունի Տըվէթի նման հերոսը։ Օրինակ առնենք, յիմարած հոգինե՛ր։

∴

Վերջին լուր մ'ալ հասած է անգլիական թերթերուն։ Այս անգամ Ռուսիայէն է աւետիսը. Հատ մ'ալ գլորուած է. Վիլնոի կառավարիչը ժէնէրալ ֆոն Վալ, և սպանիչը կը յայտարարէ թէ ինք Կօվնօ նահանգի մէկ քաղաքին արուեստագէտն է, և այնպէս կերեւի թէ քաղաքական դէպքեր շարժառիթը եղած են սպանութեան։

«Դէյլի Նիւզ»ի հասած վերջին մայիս 20 մէկ հեռագիրէն նայելով կառավարիչը չէ սպաննուած և փամփուշտները ու լաթի կտորները վէրքերէն հանուելով, ապաքինութեան յոյսեր կուտան ժողովուրդին։

ՃՈԼԱԿ

Լոնտոն

„ՈՐՍՈՐԴԸ"

ԽՈՒԿԵԿ—ԿԱՐՕՆ

Լեռան տղան էր Կարօն. ժայռին ստինքը ծծած սարին զաւակն էր ան, Բնութեան պէս անարատ, ժայռին պէս ամուր, սարին պէս հաստատ էր, անկեղծ մարդ մը ու սիրող զաւակ... ճշմարիտ հայ մը եւ անխարդախ հայրենասէր. կարճութիւն եւ հաւատարիմ ուխտապահութիւն ահա այդ է իր նկարագրի բնորոշումը։

Լեռան պէս անտաշ այդ տղան, էութեամբ զօրաւոր վսեմ եւ անարատ սրտի տէր, ճշմարտութեան սիրահար որ ամեն սուտ կամ վատ սկզբունքներն եւ կեղծաւոր ու խաբեբայ գործերը չարաչար կատէ...

Եւ այս ամեն ազնիւ յատկութեանց համար իրաւացիօրէն ընկերաց սիրոյն եւ յարգանացը արժանի էր։ Գործի ժամանակ աւելորդ ու մանրակրկիտ մտքերու, ինչու կամ ինչ պէսներու գլուխ չունէր եւ իրեն յանձնուած որ եւ է գործ կատարելով ճշդութեամբ ի կատար կը բերէր։ Գործը բաւական է որ «Կարօին» յանձնուած է, յաջողութիւն միակ գրաւական. բաւական է որ նա յանձն առնուր։

Ընկերական առենի առջեւ զոռնուկի նման հեզ, իսկ ճակատագրի նման անողոք էր...

Որսորդութեան մէջ ո՛չ շրջանի գիւղերէն ոչ ալ քաղաքներէն հետը մրցող չկար. եւ Կարօն հպարտ էր... Կարօին կեանքը սկսեալ իր մանկութեան օրերէն մինչ վերջին րոպէն միօրինակ եղած է. զինքը ոչ մի սոթիւ տանը գտնել շատ դժուար է, կարելի էր գտնել կամ սարալանջին վրայ, կամ խորունկ լեռան անդունդներուն մէջ եւ կամ սեւ ժայռերու մութ խոռոչներուն մէջ, հրացանին ցուրտ երկաթը կրծքին զօրովիլ սեղմած. իր զոյգ սեւ—վստահութիւն ներշնչող—հրավառ աչերն անթարթ սեւեռած սեւ բծի մը վրայ, հորիզոնին մէջտեղը ճեղքելով հեռո՛ւն քարանձաւ մէջ կամ վայրի թռչուններու անտեսանելի թռուցքին ներքեւ. Որչափ ծեր թէ մատաղ այծեամներուն երամը կաղօւէ քունը կը խանգարէ...

Այդ միջոցին Կարօին դուրս բերել իր պարանամուտէն անկարելի է եթէ նոյն իսկ հայրենի տունը հրդեհով բոցավառուած է...

∴

95-96 Ալիւնոտ թուականներն էր. Ցօթարեր լուրը գուժած էր ամբողջ մեծ ու փոքր Հայաստանէն... կոտորածի ահաւոր ընթացքն անդիմադրաւելիօրէն յառաջ կը խաղար եղեռնական վայրագութեամբ, վերին հրամանաւ... տասնեակ հարիւրաւորներ կը կոտորէին վայրկեանի մէջ... հրդեհ եւ աւերում այն ամեն տեղերը ուր թշնամուն պիղծ ոտքը կը կոխէր... արեան ծուխը հայկենի աշխարհի մթնոլորտով եւ արեան ճապաղը հողի մակերեւոյթով թանձրացաւ...

Մահուան հոսանքն էր որ վիթխարի յորձանքով կը թաւալէր նահատակ Աշխարհի չորս եզերքով...

Սե՜ւ սգալից օրեր էին

Բրա՛մբ... բա՛մբ... վզ՛զ՛...

Երկու կողմէն մարթինիներու մահարոյր պայթումով Քար—Գլխու— սեւ ժայռերը արձագանգ կուտային որոտին... Այդ դարաւոր ու յաւիտենական սեւ ժայռերը իրենց մռայլ փօսֆորացած ծոցին մէջ կարծես հրճուանքով կանդրադարձնէին արձագանգի այն թափը ուրկէ զրկուած էին վաղուց ի վեր... Ժայռերը պատնէշ ըրած Կարօն իրեններով, թշնամու մեծ ուժին դէմ կը կռուէր եւ իր չեչտակի գնդակներով այդ վատ հոգի լակոտներէն գետին կը տապալէր եւ ետ կը փախցնէր...

Այդ մռայլ ժայռերու մէջ այդ մռայլ րոպէին Կարօն խաղաղ էր եւ հանդարտ. նա անդադարկրակեց մինչեւ գիշերն իր սեւ քօղ քաշել սկսաւ տակաւ առ տակաւ, կարծես ծածկելու կուզէր ամօթը ու պարտութիւն թշնամուն եւ ոճրին ահռելիութիւն, վերջին անարդարութեան աթոռէն ուր գահաճօն Սուլթանը կարծես գոհ էր եւ ցնծացող օրուան հրէշային անցքերէն, արհաւիրքի վայրկեաններէն...

Այս՛ անարդարութեան Աստուծոյն չար կամքն էր որ ոճիրը թագաւորէ սանձարձակ... որ պղծուի խաչ ու աւետարան... որ հրդեհուի, որ ըլլայ բովանդակ Հայաստանը... աշխարհի այդ կոյս դրախտավայրը ու նազելի որբուհին...

Գիշերուան մութը աւելի եւ աւել՛ թանձրացաւ երբ հրդեհի բոցոտ լեզուներու հետ դէպի վե՛ր սկսաւ բարձրանալ մուխի թանձրութիւնը եւ միախառնուելով սեւ գիշերուայ սեւ մթութեան, արգիլեց լուսնի լոյսը հայրենի բազմաչարչար աշխարհէն։ Հրդե՛հ, մտածեց Կարօն, հրդե՜հ հայրենի ծննդավայր Ծախի մէջ ուր իր օրօրոցն է շարժուած... հրդե՛հ ամբարներու վրաւոր, հոյակէն ու վեհաշուք ապարանքներու մէջ... վեր ցած հրդեհուած մի ամբողջ գիւղ ուր գիշերուայ այդ խառնակիր պահուն անտուն, անպաշտպաններու ճիչն՝ վիրաւորներու խուլ հառաչանքներու հետ երկինք կը թնդացնէ...

Մի սարսուռ անցաւ որսորդի ամբողջ էութեամբ. իր ձայնը որ զօրավարի մը սուր հնչող հրամայական չեշտ մը ունէր, գոգցես ներքին ելեքտրական ազդակի մը ճընշումը դարձ դուրս բերելով իր ընկերներուն վրայ տիրական ազդեցութիւն կնէր՝ բայց այդ պահուն, կերկերաց եւ հազիւ հազ ընկերներուն հեռանալու նշան ըրաւ...

Կարօն հեռացաւ ոչ թէ մահուան դիմագրաւելէն փախաւ՝ այլ՝ խնայելով իր ընկերները առաջնորդելու չոյնակուելի որ գրկընդխառն պէտք է տեղի ունենար թշնամու անհաւասար բազմութեան հետ։ Թէ ո՞ւր էր գիշերելու նպատակը՝ այդ ընկերները չը գիտցան, համարեայ չէր գիտէր եւ ինքը. քալեցին մինչեւ հասան Եփրատայ ափը սուրբ Սարգիս ուխտատան առջեւ։

Այդ լուռ ալհաւիրապատ գիշերը սգաւոր էր եւ ինքը Եփրատ. նորա ալիքներն այլ եւս չունէին այն ուրախ ու ներդաշնակաւոր վէտ—վէտումը... Այդ պահուն կարծես ան կազմուած էր որբերու եւ այրիներու արտասուքներէ որ յեղեղ կազմած վե՛րէն՝ պատմական Հայաստանէն, տխրութեամբ ափին հոսելով ու իր լուռ ընթացքին տակ մօր մը գթառատ վիշտը պահած կը սահե՛ր կերթար դէպի վար, դէպի քոյր սգացեալները...

Հէգ «Որսորդը» վայկեան մը կանգ առաւ այդ սրբութեան տաճարին առջեւ եւ ողջոյնին կերպով շրթունքները շարժուեցան. կաղօթէր։ Բայց իսկական աղօթք չէր այն, այլ զայրոյթի թափով բուռն անէծք դէպի այդ հաստատութիւն, որու անունով բարութեան եւ համբերութեան այնքան երկար օրօրներ էր լսած իր ծնողներէն... Ս. Սարգիսի գեղազուարթ գիշերները կը յիշէր Կարօ, երբ վառ լուսնակ կալ բոլորած կանգ կառնէր Եփրատայ հորիզոնի բարձրութեան վրայ. երկինք իր ծիր սպիտակութեամբ նախանձոտ էր անոր ջինջ հայելուն որու պղպջուն ալեաց թերթերուն մէջ կարծես կը նշմարուէր յաւերժահարսանց լօգանքը...

Անբախտ Որսորդը մտքերով ծանրաբեռնուած, գլուխը ծռած այրող կուրծքի վրայ, անզգալաբար որպէս ուլուական քալեց վանատան հիւսիսարեւելեան ուղղութեամբ, ուր փոքր միջոց մը անդին չորս չար ցցուած էին հսկայ սեւ ժայռեր որոնք անմատչելի էին՝ եւ որոնց ծոցին մէջ արծիւներ եւ բազէները բոյն դրած յարաչակ կը կռուչէին...

Կարօն լեռան այծի ճարպիկութեամբ սկսաւ մագլցիլ ժայռին ցցուած կուրծն ի վեր եւ ապա վերէն կախուած չուանով մը վեր քաշեց մնացածները...

Այդ գիշեր հոն անցուցին առանց ոչ մի խօսք, ոչ մի բառ արտասանելու. նոքա լուռ էին՝ որպէս անբարդ սգաւորներ, որպէս յուսակորոյս զոհեր...

(Շարունակելի)

«ՎԷՍԷԼՕ»ԻՆ ԲԱՆԳԷՏ ԴԻՐԱՍԱՆԻՆ

— «Հաւատամք»ին մէջ բանի մը կայ. «Հայր մեր»ը հակառակ կողմէն զոյց գիտե՞ս»ի պէս ծիծաղելի հարցումներ կընէք, թերեւս բանգէտ ըլլալնիդ յայտնելու համար, փոխանակ իմ նըրկատողութեանցս յուլեալ օգտուելու, դո՛ւք՝ որ դեռ պէտք ունիք գիտնալու թէ՝ դերասանութիւնը «արհե՞ստ» թէ «արուեստ» կը կոչուի։

«Լ'առ սիւ թէաթրը» ի թէ ինչ առաջ դուք կարդացիք, դուք զիս լաւ քննադատ մը տեսնելէ առաջ ես ձեզ—բոլոր ընկերնիդ—լաւ դերասաններ պիտի տեսնէի և իմ քննադատութիւնս գոյութիւն չի պիտի ունենար։

«Լ'առ սիւ թէաթր»է՞ն սորված է պ. Յակոբեան անճոռնի դիմագծեր շինելը, ծիծաղելի շարժումները, բերանը թուքով լեցուն խօսիլը և կակազումները։ Ո՞նկից սորված է պ. Պօղոսեան ծունկերը համբուրելու ատիճան ծռելով քծնիլը և սիրտ խառնող դիրք առնելը։ Ա՞նկից սորված է պ. Պէնլեան «պօրտա» խաղցնելը՝ Բնական հրաշալի՜ք...

Ըսածներէս ո՞րը կրնաք ջրել։ Կրնա՞ք հաստատել որ «Վէսէլօ»ն իբրեւ ազգային անհատներէ կազմուած խումբ՝ ազգային տեսակէտով զէրօ չէ։ Կրնա՞ք հաստատել որ թուրք լեզուին, թուրք կեանքին ահագին փոփոխականդա չունին ան։ Կրնա՞ք հաստատել որ մարդը այլանդակ ձեւերով, մինչեւ իսկ իշու ականջներով ցուցադրելու «զաւեշտականութիւն»ը չէք ըներ, և կամ ձեր տուած խաղերը, մեծ մասամբ զէվզէկութիւններ չեն, և անիմաստ՝ անկնդիր տարրին։

Մինակ Սեփոնի՞ն վրայ է խնդիրը. Ատ թող ըլլայ ուզածիդ կէտը. Բայց չէ՞ որ ամենէն աւելի խիստ կերպով Սեփոնին դիտողութիւն ըրած եմ. Իր խոշոր կազմով ան միայն լաւ «աւազակ» «Այտը գէյպէկ»ի կրնայ ըլլալ, սոր ի՞նչը դերասանութիւն է, ծիծաղելիութենէ զատ. Ինչո՞ւ անոր ձայնին խօսքը ընեմ, երբ անդին «չամլաք» ձայնով կը փայլին մեծ դերասանները։

Ով որ յարմարութիւններ ու ընդունակութիւններ աւելի՛ ունի, անկից շատ կը պահանջուի։ Աս բանն է որ մեզի կը թելադրէ խիստ կամ կակուղ ըլլալ դիտո-

գութիւններու մէջ․ Եւ անոնք հասարակութեան աչքը բանալուն հետ մէկտեղ ձեզի ալ օգտակար են։

Լաւ խումբի մը չգոյութիւնն է որ «Վէսէլօ»ին իբրեւ խումբ կարեւորութիւն տալու առիթ կուտայ։ Քննադատութիւնները կըլլան հիմա առանց բաղդատութեան։ Հակառակ պարագային մէյմէկ գանձած գործ պիտի գային։

Ի՞նչ մեծ տաղանդներ էք որ չի յանդգնինք հոն չի կրնանք քննադատել։ Իսկ թէ՝ ի՞նչ են դերակատարները, ի՞նչ պակասութիւններ ունին, տանք դիտողին ալ մենք ևս վարէն։

Պիտի խնդրէինք որ, պ. դերասանը լաւ սորվի «դերասանական արհեստ»ը, «թատերաբեմի գաղտնիք»ը, «տեսիլներու զարդարանք»ը, «Մովլիէռներ»ը, «թռանները»ը են․ և կարդայ մինչ կարդայ «Ո՛ր տու թէաթրը», որպէսզի ինք «իր ուղեղային չարօղութենէն» վեր ելնէ, և յառաջիկայ սեզոնին կինքը յու դերասան մը տեսնենք «Վէսէլօ» խումբին ամբողջութեան հետ մէկտեղ։

Ասոր ալ, որ իբրեւ վերջին խօսք բացառիկ բան մըն է ձեզի, ականջնուդ օղ ըրէք։

Հրանդ-Միւսայր

Ֆիլիպէ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

ՇՈՒՄԼԱՅԻ ԹԱՂԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ժողովրդական կրկին հանրագրութիւններով, Ազգային պատրիարքարանի առջեւ ամբաստանուած և ցարդ նմանը չի տեսնուած Շումլայի անկարող թաղականութիւնը, վերջերս տեղական հանրային խնդիրներու նըկատմամբ, մեր ըրած արդարացի դիտողութիւններուն և փաստացի մերկացումներուն առթիւ, Շումլայի հոգաբարձութ. ուսուցչական մարմինը, խնամակալ տիկինները և ինքզինքը պաշտպանելու անճարակ փաստաբանի ջատագովականով մը, Մայիս 8ի «Իրաւունք»ին մէջ, համեստութեան, փափկանկատութեան, քաղաքավարութեան և Ազգ. պաշտօնական մարմնէ մը պահանջելի շըրջահայեցութեան դէմ մեղանչող, պաշտօնական սարսափելի և յուէտ դատապարտելի գրպարտագրով մը յարձակումներ ըրած էր «Պետօ-Պուլկարացի» ընթերց. վարչութեան և մասնաւորաբար իմ անձիս նկատմամբ։

Խնդիրը թէեւ ընդհ. դատախազի և արդարութեան յանձնուած է, և մեր թաղականները ուշ կամ կանուխ պիտի խելաբերին, բայց աւելորդ չեմ համարիր և ընդհակառակը անհրաժեշտ, ներկայիս պատասխանել Շումլայի ո՛վ է գրուածի կամ յօդուածի խմաստը չըմբռնելով, օտարի խնդրանքին ու քմահաճոյքին համակերպելով, ստորագրող թաղականութեան, հրապարակաւ համառօտ տեղեկութիւններ տալով յարուցուած խնդիրներու և եղած խեղաթիւր գրպարտութեանց ու յի բերանքներու մասին։

«Ծարժում»ի և «Իրաւունք»ի մէջ երեւցած Շումլայի թղթակցութիւններուն, ուշադիր հետեւող ու քննադատող միտքեր, և մանաւանդ Մայիս 8ի «Իրաւունք»ի մէջ, Շումլայի թաղականութեան պաշտօնական արտասոց ամբաստանագիրը լրջօրէն ընթերցողներ, հաստատապէս վերահասու եղած են, որ Տօնիկեանի և Շումլայի թաղականութեան անյաջող ջանքերն ու տղայական փորձերը միշտ հեռու են մեր գրածները հերքելէ, և ընդհակառակը խնդիրը միշտ քննադատողներէն անձնականի վերածելով, հերքող փաստերու պակասութեան և մեր գրածներու ճշմարտութեան անուղղակի կուսան եղած են։

Շումլայի թաղականութիւնը անգիտաբար, ազգային հանրային գործերու բարելաւութեան ձգտող և Ազգ. պաշտօնական մարմիններու տանձրութիւններն ու գիտակարար կատարուած պարտազանցութիւնները մատնանշող և անոնց դարմանը փնտռող անձերը, խառնակիչ, արինաքամ տղրուկ և այլ անուններով կը հռչակէ։ Անշուշտ ինծի հետ, այդ ակնարկութեան ենթակայ եղողներ, ցաւ ու զայրոյթ չի պիտի զգան այդ օրինակ որոշման մը առջեւ, երբ ի նկատի առնեն, թաղականներու անգիտակցութիւնը։

Շումլայի թաղականութեան պաշտօնական անարգալի գրպարտագիրը, «Ծարժում»ի մէջ տեսնուած դիտողութիւններուն երբէք օրինաւոր ու հերքող պատասխան մը չի համարուիր, և թաղականութեան՝ թուղթակնօրէն յեղեղած «փաստերով ու տօքիւմաններով կը խօսինք» բառերը առանց իրական հաստատ ցուցումի, անարժէք են և պիտի միան ողջամիտներու առջեւ։

Շումլայի թաղականութիւնը գիտնալու է, որ «Պետօ-Պուլկարացի» ընթերցարանի վարչութիւնը, իմ՛է՛ անհամեմատ բարձր, անձնուէր, անշահախնդիր և ազգասէր նոր սերնդի ուժերէ կազմուած է, և թաղականութիւնը՝ ներկայացուցիչ հին սերնդի խարխուլ միացորդներու, վաղ կամ անագան պիտի փշրի, ջախջախի և անհետանայ Նոր սերնդի ու ժամանակակից նոր պահանջումներու անխուսափելիութեան առջեւ. և իր հոգեվարքի ջանքերը յետ այսուհետեւ Շումլայի համար, հին ու նոր սերնդեան Ազգ. վարչական կազմակերպութեանց անջատակէտը պիտի ըլլայ։

Թաղականները կը կարծեն և կամ չարամտութեամբ կուզեն կարծել տալ, որ ես ով և կրթական պաշտօն ստանձնելու յաւակնութեամբ, քանի մը քիչուոր արբանեակներու գործակցութեամբ, Ազգ. պաշտօնական մարմիններու դէմ պայքար կը մղեմ։

Ձէ՛ պ. թաղականնե՛ր, ես երբէք Շումլայի մէջ պաշտօն ստանձնելու նպատակաւ ու խոստումով աշխատած չեմ, իմ և գործակիցներուս միակ նպատակը ձեզ պէս թաղականներու անձկութեանց չափ ու սահման դնել և ձեզ յուզղութեան հրաւիրել է, և երբ դուք չէք ուզեր ուշաբերիլ, ժողովուրդը կրնայ ձեզ ճամբու բերել։

Զարմանալի ու ծիծաղելի է նաեւ, որ թաղականութիւնը զիս վարկաբեկ ընելու համար 1892ին Շումլայի Ազգ. վարժարանի մէջ ունեցած պաշտօնավարութեանս առթիւ, տեղի ունեցած միջադէպը, իբր հաստատուն փաստ կը ներկայացնէ։

Այո՛, 1892ին թիւրիմացութեամբ և անձնական նկատումներու պատճառաւ քանի մը ազգայիններու բողոքին առարկայ եղայ յանիրաւի։ Ազգային պատմ. նախնական ժամանակաց համար բարձրագոյնիկարգի աշակերտաց՝ պատմաբանական նորագոյն տեղեկութեանց և հետազօտութեանց համաձայն՝ աւանդած քանի մը բացատրութիւններս հակազգային և Սուրբ գրոց պատմական քանի մը անցքերու մասին տուած գիտական տեղեկութիւններս հակակրօնական ցոյց սեպելով, մեծ սխալ կարծիք գոյացուցին, յաջողեցան թաղականութեան ներսում խնդիրը և գոհացում գտնել վերջ․ ուրիշ անձնականացնելով խնդիրներս պատճառաւ կրթական նախարարութեան գիտցին, որուն հետեւանօք մեզ արգիլուեցաւ Շումլայի մէջ պաշտօն վարել․ և երբ 1895ին և կրկին Շումլայի մէջ պաշտօնի կանչուեցայ, հոգաբարձութեան միջնորդ. կրթական նախարարութեան եղած դիմումներով, անմեղութիւնս ապացուցուեցաւ և պաշտօնավարելու արտօնութիւն տրուեցաւ ինձ։

Այն ատեններ, հոգաբարձու, թաղական, քահանայ ու ժողովուրդ, երկիցս կրթական նախարարութեան դիմելով և մեր անմեղութիւնը յայտարարելով, մեր վերահաստատումը խնդրեցին, բայց այդ պէտք միայն 1892-93 տարեշրջանի սկիզբները հրաւիրանօք Սլիվէն գնացի, ուր մեր հակառակորդներէն ոմանք նմանօրինակ փորձեր փորձեցին ու չի յաջողեցան։

Զարմանալին այն է, որ ներկայ թաղականութեան ատենապետը, 1892 թուականին ալ թաղականութեան ատենապետ ըլլալով, հոգաբարձութեան հետ կրթական նախարարութեան պաշտօնապէս իմ անմեղութիւնս ապացուցանող հաւաստիքներ տալէ ու նոյն իսկ մինչեւ այսօր պահած վկայագիրս, իր տան մէջ ու իր զաւակներէն միոյն ձեռամբ ընդօրինակուելէ վերջ, այսօր նոյն անձը դարձեալ իբր թաղականութեան ատենապետ, ելեր է պաշտօնապէս ու հրապարակաւ այդ միջադէպը իմ խառնակչութեանս ապացոյց նկատել։ Հակասական ու ծաղրական չէ՞ք տեսներ արդօք ընթերցողներ․ և ի՞նչ պիտի պատասխանէ Շումլայի թաղականութիւնը երբ այդ վկայականը հրապարակ հանեմ։(*)

Վահան Սիմի

Շումլա 12 Մայիս 1902

(*) Վերջ տուէք։ Այլ եւս չենք կարող տպագրել։

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆՑ ՏՐՈՒԱԾ Ի ՆՊԱՍՏ ԱԶԳ. ԵՐԿՍ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ Փ. ՊՈԼՍՈՅ

—o—

. . . Խմբագրութիւն

Ներփակ կը ղրկենք ձեզ քաղաքիս Ազգ. երկս. վարժարանաց ի նպաստ տրուած պարահանդէսին եւ Թատերական ներկայացմանց հաշուեկշիռը՝ խնդրելով որ հաճիք հրատարակել զայն ձեր լրագրի յառաջիկայ թիւին մէջ, եւ ընդունիլ այս առթիւ մեր շնորհակալութեանց հաւաստին։

Մնամք յարգանօք
Կարգադիր մասնախմբի

Ատենադպիր — Ատենապետ
Տօք. Կ. Օրմանեան — Երուանդ Բիւրատեան

9 Մայիս 1902
Ֆիլիպէ

ՀԱՍՈՅԹ

Պարահանդէս (9 փետր. 1902)

	Լէվ արժաք
133 տոմսերու փոխար մէջ 10 լևէն	1330.—
Ն. Ա. Բ. Պուլկարիոյ Իշխանէն նուէր	100.—
59 զանազան անձնաւորութիւններէ նուէր	306,95
	1736.95

Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ (2 մարտ 1902)

Վաճառուած զանազան տոմսերու փոխարժէք	688.—

Բ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ (23 մարտ 1902)

Վաճառուած զանազան տոմսերու փոխարժէք	572.85
Զանազան անձնաւորութիւններէ նուէր	15.—
Գումար	3012.80

ԾԱԽՔ

Պարահանդէս (9 փետրուար 1902)

	Լէֆ Արժաք
Պարասրահի վարձք	50.—
Նուագածուաց խմբին	70.—
Նուագածուաց խմբին ըմպելիք և կերակուր	13.60
300 քարթօն և տպագրութիւն	2.50
Ցայտարարութեանց համար	5.50
10 փունտ մոմ	7.45
Արդ ու զարդ	17.50
Նուէր և զանազան ծախքեր	16.45
	203.—

Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ (2 մարտ 1902)

Թատերասրահի վարձք	50.—
Տոմսերու և յայտարարութեանց տպագրութեան	22.—
Նուագածուած խմբին	20.—
Բեմական զարդարանք	5.—
«ՎԷՍԷԼՕ» խմբին վճարուած	95.—
Բեմանկարի և յայտարարութիւնները ցրուելու համար	—70
Ասպարէզ տոմս մը	2.—
	194.70

—o—

Բ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ (23 մարտ 1902)

Թատերասրահի վարձք	55.—
Զանազան ծախքեր	18.20
«ՎԷՍԷԼՕ» խմբին և նուագածուաց	120.—
	193.20

ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ	1533.95
Ա. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ	493.30
Բ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ	394.65
	2421.90
	3012.80

Վասն ճշդութեան
Գանձապետ Կարգադիր Մասնախմբի
Երուանդ Բիւրդեան

ԴԷՄԻՑ ԴԷՆԻՑ

Ռուս կառավարութիւնը իր բոլոր զօրութիւնը ի գործ կը դնէ Ֆիրմիլեանը ազատուած տեսնել. Սուլթանը արդէն, ինչպէս «Նոր Ժամ»ի ընթերցողներուն յայտնի է, ազատման հրաման տուած է.

Պուլկար ժողովուրդին քաղաքական անձնաւորութիւնները այդ խնդրոյն պատճառաւ երկու մասի բաժնուած են. մի մասը կը կարծէ որ այդ ազատումը պուլկարական շահերը Մակեդոնիոյ մէջ պիտի վտանգէ, իսկ միւս մասը, որուն հետ են և կառավարականները, այնքան կարեւորութիւն չի տար և կը պնդէ թէ այդ տեսակ խնդրի մը համար չարժէ հակառակիլ Ռուսիոյ և Սերպիոյ հետ թշնամանալ.

∴

Օրուան խնդիրը Ֆրանսայի մէջ Վալտէք—Ռուսօյի խորհրդարանին հրաժարական տալն է.

Ռուսօ բայց իր ծրագիրը արդէն գործադրուած համարելէ, ինք չինք յոգնած կզգայ. Նաեւ դուն վարչապետէն հակառակորդները կուզեն զայն յաղթուած հռչակել.

ԿԷԾ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Մայիս 25ի «Թանին»ի մէջ „Հայաստան„ը վերնագրով խմբագրական մը կար. յաջորդ համարով պիտի թարգմանենք.

—Բերայի ազգայինները 40 ոսկի նուիրեր են ազգային որբանոցներուն.

—Էջմիածնի տպարանի մէջ արդէն սկսուեր է Աստուածաշունչի նոր տպագրութիւնը. Արդէն տպագրուած թերթերէն ղրկուած է մի քանի հմուտ մարդոց անոնց կարծիքը իմանալու համար.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Եւրոպական թերթերը կը հաղորդեն որ Թուրք պաշտօնեաներուն ամսական մը վճարուած է.

—Պոլսոյ եւրոպացիներու մէջ մեծ յուզում առաջ բերեր է անգլուհու մը իսլամութիւնը ընդունիլը.

Անգլուհին սիրահարուած է եղեր Թուրք սպայի վրայ. Աղջիկը իսլամութեան գիրկը ընդունելու ծէսը կատարուեր է անգլիական դեսպանատան թարգմանի ներկայութեանը.

—Յունաց պատրիարքարանը Բ. Դրան դեռ պատասխան մը տուած չէ Ֆիրմիլեանը ազատելու համար. Կը կարծուի որ պատրիարքարանին ալ շատ հաճելի չէ Ֆիրմիլեանի ազատումը.

ՌՈՒՍԻԱ

Ցարը հրամայեր է գիւղացիներու յարձակումներէն վնասուած կալուածատէրերուն վնասները հատուցանելու համար 800,000 րուբլի տրուի.

Գիւղացիները վերջը այդ պարտքը պիտի վճարեն հարկային յաւելումով.

—Կայսրը խոշոր գումար մը դրեր է Նախագահ Լուպէի տրամադրութեան տակ Մարթինիքի արկածեալներուն օգնելու համար.

—Սարատովի մէջ Մայիս 5ին մեծ խռովութիւններ տեղի ունեցեր են. ոստիկանութիւնը ստիպուեր է զօրքի օգնութեանը դիմել.

—Թօլսթոյ այս անգամ ալ ծանրապէս թիֆոյով հիւանդ է. Բոլորովին ուժասպառ է, բայց գիտակցութիւնը չէ կորսնցուցած.

ԿՐԵՏԷ

Կրէտէի Իշխանը այս ամառ ալ պիտի ճամբորդէ մեծ պետութեանց վեհապետներու հետ կղզիի ապագային մասին նոր կարգադրութիւն խնդրելու.

ԴԱՐԱՏԱՂ

Դարատաղցի և Ալպանացի հովիւներու միջեւ, սահմանագլխին վրայ, մեծ ընդհարում տեղի ունեցեր է. Երկու կողմէն ալ սպաննուածներ և վիրաւորուածներ կան.

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

Լոնտոնի մէջ հետզհետէ համոզուելու վրայ են որ հաշտութիւնը պիտի կայանայ.

—Բրէթօրիայէն կը հաղորդեն որ պօէր զօրագնդի մը յառաջապահները հասնելով Պալմօրալ, անգլիական իշխանութեանց յայտարարած են որ ամբողջ զօրագունդը անձնատուր պիտի ըլլայ.

—Լոնտոնէն կը հեռագրեն որ Սօլզպէրի Քափի վարչապետէն հեռագիր մը ընդունած է որով վարչապետը կը հաղորդէ թէ Քիչնէրի և Միլնէրի կարծիքով այլեւս զօրք չը պէտք է ղրկել.

ԼՈՆՏՕՆ.— „Տէյլի Նիւզ" կիմանայ թէ Պօէրները պահանջեր են իրենց համար անմիջական ինքնօրինութիւն, Բարեյուսոյ ապստամբներուն ընդհ. ներում, զէնք կրելու արտօնութիւն, երաշխաւորութիւն մը թէ՝ բնիկները հաւասար չնկատուին սպիտակամորթներուն, և փոխատուութիւն մը՝ իրենց ագարակները վերաշինելու համար. Անգլիա հաւաներ է այդ բոլոր պահանջումներուն, բայց յայտարարեր է որ ինքնօրինութեան հաստատման թուականը տակաւին կարելի չէ ճշդել.

Զէնք կրելու արտօնութեան մասին ալ, Պօէրները պիտի ստանան այդ արտօնութիւնը՝ բնիկներուն դէմ ինքզինքնին պաշտպանելու համար.

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիզի մէջ խումբ մը Ֆրանսացիներ կառաջարկեն ռուսական հայրենասէր ընկերութիւն մը հիմնել, ռուս յեղափոխական շարժումները կասեցնելու համար

—Ֆրանսական կառավարութիւնը դիմած է բոլոր բարեկամ պետութիւններուն որ իրենց երկրներուն մէջ հանգանակութիւն բանան Մարթինիքի արկածեալներու համար.

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՖՐԱՅԻԼԻ.— Մովսէս Պօղոսեան. Մենք ձեր թերթերը կանոնաւորապէս կը ղրկենք.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

—օ—

«ԲԱԲԿԷՆ ՍԻՒՆԻ» ընթերցարանի մէջ կը ծախուի Ատոմ Եարճանեանի „Կիւցազնօրէնը" ի նպաստ Հայ Ուսանողական Միութեան.

Գինն է 1 լէֆ արծաթ.

Կը ծախուի նաեւ «Պարիզի Ազատութեան Ճանապարհին».

Գինն է 90 սանթիմ

Վառնա

ԱԶԴ

Մանուկ Տէր Մանուէլեան 55-60 տարեկան սպիտակահեր Վանի կարճկանի Օղվանց գիւղացի, տարիէ մը ի վեր է Սուլինայէն մեկնած է Ռումանիոյ Կրայիօվայ և Թուրնայ-տի-Աբճէլ քաղաքներ և անկից ի վեր անյայտ եղած է, իրմէ տեղեկութիւն ունեցողներէ կը խնդրուի հաղորդել Սուլինա պրն. Մանուկ Յակոբեանին.

ՆՈԹԱՅՈՎ ԵՐԳԵՐ

Ֆիլիպէի Հայկ. Երգեցիկ խումբը պատրաստ ունի հետեւեալ քառաձայն երգերը.

«Մեր Հայրենիք», «Մայր Արաքսի» և «Զինգլխին փաթէն կիտամ», „Լռեց ամպերը". (Կարա Մուրզա), „Իմ մարտ—բաւ է որքան", «Վրէժ—թող կորնչին» մէկական երես 15 սանթիմ.

«Արիք Հայկազունք», «Ես լըսեցի մի անոյշ ձայն», և «Օյնաղան»—ժողովրդական պարերգ—(Կարա Մուրզա) երկուքական երես 30 սանթիմ.

«Ռազմերգ—Հայ եղբայրներ» 3 երես 45 սանթիմ.

„Գնացէք տեսէք ով է կերել չէծ„ և „Լեփօ լէ լէ"—ժողովրդական պարերգ—(Կարա Մուրզա) „Կախաղան—բերին տեղն եկաւ" 4ական երես 60ական սանթիմ.

Արտասահմանի համար մէկ երեսը 20 սանթիմ.

Ֆիլիպէ Հայկ. Երգ.—թատր. խումբ

Հասցէ

Յակոբ Սրվանճեան

(Ֆիլիպօլի)

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպայի Հայ. Ուս. Միութեան նամակ ուղարկելու եւ առհասարակ ամէն տեսակ դիմում ընելու համար պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէով

Իւնիոն տէ Զ'էդիւդիան Արմ.

Լ'Էօրոփ ռիւ տը Լ'Էքօլ տը Մէտըսին

Սուիս Ժընէվ

Կարգադիր Յանձնաժողով

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ „ՆԱՐԺՈՒՄ"

——

Կը տպագրուին ամէն լեզուէ այցետոմս, հասցէտոմս, նամականիշ, հարսանեկան հրաւիրագիր, մահազդ.

Գիները յոյժ դիւրամատչելի.

Ուրիշ քաղաքներէ եկած յանձնարարութիւններ ճշդութեամբ և փութով կը կատարուին.

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՆԽԻԿ

L'EUROPEEN

—o—

Շաբաթաթերթ քաղաքական, միջազգային իրաւունքի, ընկերական հարցերու, գրական եւ գեղարուեստական.

Տարեկան 15 ֆր.

Վեցամսեայ 8 ֆր.

Հասցէ 24 rue Dauphine Paris VI

Դրամը կանխիկ

ՍԻՄՕՆ ՆԱՀԱՊԵՏ եւ Ընկ.

Ս. Ժիօվ. Գրիսօսդօմօ 5715

(Իտալիա) Վենետիկ

Ծանօթ.—Կը փութանք յայտնելու ազնիւ ազգայնոց որ ի մօտոյ պիտի հրատարակենք նաեւ մեծադիր լուսատիպ, առաջնակարգ եւ ամենահետաքրքրական պատկեր մը, որ կը ներկայացնէ հռչակաւոր ազգային գործիչներու ժողով մը.

Նոյն պատկերին լուսատիպ քարտերն եւս կը պատրաստենք.

Отговорникъ
Мурадъ-Ераносянъ

Печ. Взаимность" — Варна